

دوژه

یوه څېړنیزه کتنه

Ketabton.com

لیکنه او څېړنه:

رحمت شاه «فراز»

سريزه

د الله په نزد دين يوازې اسلام دی. اسلام د فطرت دين دی او ټوله نړۍ په همدې فطرت پنځول شوې. د انسان د نېکمرغۍ راز د اسلامي احکامو په نېکمرغه او ژوند بڼونکي څادر کې په ځان پېچلو کې دی. که انسان غواړي خوشاله او هوسا شي، نو پکار ده چې بيروني نړۍ يې له باطن سره سمون وځوري. که انسان خپل ځان ته هغه څه غواړي چې له باطن سره يې ټکر لري، خوشالي يې نه شي په برخه کېدې. اسلام د انسان له باطن سره سمون او ورته والی لري، له همدې امله ورته بويه چې د باطن تنده د اسلام په رڼه او بهاند چينه ماته کړي او خپل باطن ته پرې ارامتيا وښيي.

د روژې په تړاو په دې تنگ لمنه مقاله کې مې هڅه کړې خو د روژې فلسفه په لنډو ټکو کې تر هېوادوالو ورسوم؛ د روژې اړوند فقهي مسایل مې فقهاوو او علماوو ته پرې ايښي او دا مقاله د دې جوگه نه وه چې د فقهي اوږده اوږده بحثونه پکې راټول کړي شوي وي.

ستاسو مثبتو نيوکو، نېکو لارښوونو او غوره وړاندیزونو ته سترگې په لار

رحمت شاه ((فراز))

ژبني څېړنه

الصوم د صَامَ يَصُومُ صَوْمًا او صِيَامًا مصدر دی، ماده يې (ص و م) ده چې په يوه ځای کې په تم کېدو او ټينګ پاتې کېدو دلالت کوي. له همدې کبله موږ وايو صَوْمُ الصائِم او دا له خوراک څښاک او له نورو منعه کړيو شيانو څخه د ده ځان را ټينګول دي. او له خبرو را درېدل هم روژه ده. اهل لغت د الله تعالی د دې وينا په هکله فرمايي: ((ما د رحمن لپاره روژه منلې — سورت مريم: ۲۴)) دا يقيناً له خبرو را درېدل دي، يانې غلي کېدل او ټينګېدل — يانې په يوه ځای لکه ولاړ — له همدې امله ((ولاړ)) ته هم صائم وايي.

او همدارنګه صوم د باد درېدو ته هم وايي، او صوم په نيمه غرمه کې د لمر په آسمان کې برابرېدو ته هم وايي — ګورې هغه له خپل دورانه ودرېد. او دغه راز وايو صام النهار، کله چې لمر د آسمان په منځ کې وي او ابن منظور وايي: الصوم د خوراک، څښاک، کوروالي او خبرو پرېښودل دي.

او مناوي د ((صوم)) د واژې بېلا بېلې معناوې را يو ځای کړې، وايي:

الصوم: په هغه شي کلک پاتېدل دي چې د تصرف توان پکې ولري، لکه لمر چې د آسمان په منځ کې په کلکه سره ولاړ وي. ويل کېږي: صَامَتِ الشَّمْسُ کله چې د لمر پورته يا کښته لوري ته خوځښت تر سترګو نه شي همدا خوځښت يې کار او توان ده. او صَامَتِ الْخَيْلُ وايو کله چې آس څرلی وي سپرلي نه وي پرې شوې او صَامَ الْإِنْسَانُ وايو کله چې انسان له هغو کارونو را ودرېږي چې ترسره کول يې په توان کې وي لکه د بدن ساتنه په خوړو او نفس ساتنه په نکاح سره، او په روژه کې له خوړو لرې کېدل دي او له خوندور حالت څخه را ګرځېدل دي او د شرم ځای د شهوت له منځه تلل دي، او په دنيا کې له اخته کېدو څخه د خپل عزت ساتنه ده او الله جل جلا له ته پام اړول دي او د ده په کور کې ځنډ کول دي تر څو په دې اعتکاف سره مو د حکمت چټکي له زړه څخه را و بهېږي.

د روژې پېژاند

له خوراک، څښاک، کوروالي او له ټولو ماتوونکو شيانو څخه بشپړه ورځ د سپېدو چاودېدو له مهاله د لمر تر ډوبېدو د روژې په نيت ځان را ګرځول دي.

او چا ويلي: روژه په ځانګړي مهال کې په ځانګړو شرطونو ځانګړي را درېدل دي.

او جرجاني وايي: الصوم په شريعت کې له ځانګړي را بندېدو څخه عبارت ده او هغه له سهاره تر ماښامه د روژې له نيت سره له خوراکه، څښاکه او له کوروالي څخه را بندېدل دي.

په پښتو پوهنغونډ کې د روژې پېژاند په دې ډول شوی: ((روژه چې په عربي کې يې صوم بولي، د پرهېز، ځان ژغورنې او بندیز په معنا ده. د روژې مياشتې ته ((رمضان)) هم وايي. د فقهي د عالمانو په نزد روژه د خوراک، خښاک او جنسي عمل پرېښودو ته وايي چې له سهار نه تر ماښامه پورې په نيت سره عملي کړی شي.))

د رمضان واژې ته يوه کتنه

په عربي ژبه کې د روژې مياشت ته ((رمضان)) ويل کېږي. د ((رمضان)) کلمې په تړاو يو عالم وايي چې په دولسو اسلامي مياشتو عربانو نوم ايښی، خو د روژې په مياشتې د ((رمضان)) نوم الله تعالی ايښی چې بېله او ځانگړې معنا لري. نوموړی زياتوي چې د ((رمضان)) معنا ((سوځول)) يا ((سوځېدل)) دي. د دې نوم او د روژې ترمخ د همغږۍ په تړاو دی وايي چې لوړه او تنده د انسان په بدن اور پورې کوي، دغه اور چې د انسان دننه د لوړې او تندې له کبله هره ورځ رامنځته کېږي، الله تعالی په هغه کې د انسان تېر گناهونه واچوي او ويې سوځوي او په دې ډول تر وروستۍ روژې پورې د انسان ټول گناهونه وسوځېږي.

ابن منظور ليکي: ((په عربي ژبه کې د ((رمضان)) ماده رَمَضَ دی چې معنا يې سخته گرمي او تودوخه ده، دا چې په روژه کې روژتي د لوړې او تندې گرمي احساسوي، له همدې ورته رمضان ويل کېږي.))

((لسان العرب: ۷: ۱۶۲))

ملا علي قاري رحمه الله بيا ليکي: ((رمضان له ((رمضاء)) څخه اخيستل شوی چې معنا يې ډېره توده ځمکه ده، په دې اساس ((رمضان)) د ډېر گرم معنا ورکوي. د ((رمضان)) دا نوم له دې امله ورکول شوی چې کله عربانو له پخواني لغت څخه د مياشتو نومونو را اخيستل نو مياشتو ته يې د هغو وختونو او موسمونو له مخې نومونه ورکړل چې په هغو مياشتو کې جاري وو. د تصادف له مخې ((رمضان)) د اوړي په موسم کې پېښ شوی وو، له همدې امله يې د ((رمضان)) نوم ورکړ.))

((مرقاۃ المفاتيح: ۴: ۲۲۹))

په اردو پوهنغونډ کې راغلي: ((رمضان د (ر م ض) مادې مصدر دی چې معنا يې سخته گرمي او تودوخه ده.))
په (www.almaany.com) وبپاڼه کې د ((رمضان)) د زياتو مشتقاتو معناوې راغلې چې را اخيستل به يې بې گټې نه وي:

۱- رمضة الراعي مواشیه: په سخته تودوخه يا گرم ځای کې د شپون مالونه خړول.

۲- رمضة الصوم: د روژې نيت کول.

۳- رَمَضَتُ الأرضُ: پر ځمکه تېز لمر پرېوتل.

۴- رَمَضَتُ قَدَمَةً: په توده ځمکه د پښو سوځېدل.

۵- رمضت الصائم: د تندې له سختې څخه د روژتې دننۍ برخه سوځېدل، يا گرمېدل.

۶- رَمَضَتُ لِلامر: په يوه خبره گرمېدل.

د ((رمضان)) د کلمې په اړه يو بل ليدلوری دا دی چې پکار ده دا مياشت يوازې د ((رمضان)) په کلمې ياده نه شي، بلکې د ((رمضان مياشت)) وويل شي، ځکه چې ((رمضان)) د الله تعالی له نومونو څخه يو نوم دی؛ او په دې هکله د يوه حديث حواله هم ورکول کېږي، خو دا نظر د ((جعفریه)) مذهب علماء وړاندې کوي.

والله اعلم.

د روژې نور نومونه

روژې ته په احاديثو کې ((شهر المؤاسات)) او ((شهر الصبر)) هم ويل شوي. نبي کریم صلی الله عليه وسلم به دا مياشت د اختر مياشت هم بلله.

د اردو ژبې په پوهنغونډ کې راغلي: ((روژتي يا روژه لرونکي ته په قرآن کریم کې ((السَّائِحُونَ)) او ((السَّائِحَات)) هم ويل شوي چې د سَاح، يَسِيحُ سَيَاحا څخه دی او معنا يې ده ((هغه سفر وکړ))، د سَائِح په دې کلمه کې دې ته نغوته ده چې روژه لرونکی روحاني سفر کوي.))

د روژې نور نومونه په لاندې ډول دي:

۱- شهر الله — د الله مياشت.

۲- شهر الله الاعظم — د الله تر ټولو ستره مياشت.

۳- شهر ضيافة الله — د الله د مېلمه پالنې مياشت.

۴- شهر قرأة قرآن: د قرآن لوستنې مياشت.

۵- شهر الصيام: د روژې نيولو مياشت.

۶- شهر الاسلام: د اسلام مياشت.

۷- شهر الطهور: د پاکوالي مياشت.

- ۸- شهر التمهیص: د سوچه کولو میاشت.
- ۹- شهر القیام: د لمانځه میاشت.
- ۱۰- شهر العتق من النار: له اور څخه د خلاصون میاشت.
- ۱۱- شهر الصبر: د صبر میاشت.
- ۱۲- شهر المؤاساة: د خواخوږۍ میاشت.
- ۱۳- شهر البركة: د برکت میاشت.
- ۱۴- شهر المغفرة: د مغفرت میاشت.
- ۱۵- شهر الرحمة: د رحمت میاشت.
- ۱۶- شهر التوبة: د توبې میاشت.
- ۱۷- شهر الانابة: د بېرته راگرځېدو میاشت.
- ۱۸- شهر الاستغفار: د بښنې غوښتنو میاشت.
- ۱۹- شهر الدعا: د دعا میاشت.
- ۲۰- شهر العبادة: د عبادت میاشت.
- ۲۱- شهر الطاعة: د اطاعت میاشت.
- ۲۲- شهر مبارک: مبارکه میاشت.
- ۲۳- شهر عظیم: ستره میاشت.
- ۲۴- شهر یزاد فيه رزق المؤمن: د مؤمن د رزق د زیاتوالي میاشت.
- ۲۵- سید الشهور: د میاشتو مشره.
- ۲۶- ربیع القرآن: د قرآن پسرلی.
- ۲۷- ربیع الفقراء: د نېستمنو پسرلی.
- ۲۸- ربیع المؤمنین: د مؤمنانو پسرلی.

د روژې تاريخ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝ ١٨٣ أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝ ١٨٤ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝ ١٨٥

ژباړه: اې مؤمنانو پر تاسو باندې روژه داسې فرض شوې ده، لکه چې له تاسو نه پر مخکینيو فرض شوې وه، د دې لپاره چې ځان ساتنه وکړئ. څو شمېرې ورځې، نو که تاسو نه څوک ناروغ او يا مسافر وي نو بيا له نورو ورځو نه شمېر (پوره کول) دي او څوک يې چې په تکليف سره نيولی شي پر هغه د يوه مسکين ورځني خواړه فديه ده او چا چې په خپله خوښه څه نيکي وکړه نو لا ورته ښه ده، او که روژه ونيسي (ډېره) درته غوره ده، که پوهېږئ. د رمضان مياشت خو هماغه ده چې قرآن پکې نازل شوی د خلکو لپاره لارښود، د هدايت څرگندې نښې او د حق او باطل بېلوونکي (کتاب) نو تاسو نه چې څوک دا مياشت بيا مومي، هغه دې روژه ونيسي، او څوک چې ناروغ يا په سفر وي نو په ده له نورو ورځو نه شمېر پوره کول دي. الله خو تاسو ته آساني غواړي، سختي خو درته نه غواړي. دا د دې لپاره چې تاسو هماغه شمېر پوره کړئ (په قضا سره) او الله په لويي ياد کړی چې هدايت يې درته کړی او شکر وباسئ.

د نورو عبادتونو په څېر د روژې تاريخ هم ډېر لرغونی دی. د روژې په اړه کوم آيتونه چې پورته را نقل شوي، په هغو کې قرآن کریم دا په ډاګه کړې چې روژه پر مسلمانانو په هماغه ډول فرض کړی شوې، لکه پر مخکینيو قومونو چې فرض شوې وه. دا يو څرګند حقيقت دی چې د نفس د تربيت د يوه مهم عبادت په توګه د روژې تصور په ټولو ادیانو او مذاهبو کې وو.

د نېنوا او بابل تمدن ډېر لرغونی دی. يو وخت دلته د آشور قوم استوګن وو. د يونس عليه السلام بعثت هم په همدوی کې شوی. په لومړيو کې يې دغه سپېڅلی پيغمبر دروغجن وباله او وروسته يې بيا پرې ايمان راوړ. د هغوی د توبې او بېرته راګرځېدو يادونه په بابيل کې د ((يونس صحيفه)) کې په دې ډول شوې:

((هغه مهال د نېنوا پرګنو پر خدای ايمان راوړ او د روژې اعلان يې وکړ او لوی او کوچني ټولو کلک توکر پر تن کړ. او دا خبره د نېنوا تر پاچا ورسېده، او نوموړی له خپل تخت څخه را پورته شو او شاهي جامې يې پر تن کړې او کلک توکر يې له ځان څخه تاو کړ او په ايرو کېنوست. او د پاچا او د دولتي چارواکو د فرمان له مخې په نېنوا

کې اعلان وشو او دا خبره خپره شوه چې هېڅ انسان يا حيوان، کله او رمه دې هېڅ شی هم نه ځکي، يا خوري او څښي، بلکې انسان او حيوان دې کلک توکر واغوندي او د خدای په وړاندې دې ژړا او زاری وکړي، او هر کس دې له خپل بد چلند او د خپل لاس له ظلم څخه را وگرځي.)) (۳: ۵ - ۷)

د جاهليت په وختونو کې هم د عربانو لپاره روژه يو نااشنا څيز نه وو. د هغوی په ژبه کې د ((صوم)) د واژې شتون پخپله د دې خبرې د سپيناوي لپاره بسندويه دی چې دوی له دې عبادت سره پوره اشنا وو. په ((المفصل في تاريخ العرب قبل الاسلام)) کې جواد علي لیکي:

((په روايتونو کې راځي چې قريشو به د عاشورا د ورځې روژه نيوله. په دې ورځ به دوی راتولېدل، اختر به يې نمانځی او بيت الله ته به يې غلاف ور اغوست. د دې توجيه تاريخ ليکونکي دا بيانوي چې قريشو په جاهليت کې داسې يوه گناه وکړه چې د هغې بار يې ډېر زيات احساس کاوه. دوی د هغې گناه کفار غوښته، نو د عاشورا د ورځې روژه يې ځان ته غوره کړه. په دې ورځ به يې دا روژه له الله تعالى څخه د مننې په پار نيوله چې دوی يې د هغې گناه له ناوړه پايلو څخه خوندي وساتل. په رواياتو کې راځي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم هم له نبوت مخکې دا روژه نيوله.... د دې روژې توجيه په دې ډول شوې چې يو وخت په قريشو قحطي راغله، بيا الله تعالى له دې قحطۍ څخه وژغورل، نو دوی د الله د شکر پر ځای کولو لپاره د دې روژې نيول پيل کړل.)) (۳۳۹ / ۶ - ۳۴۰)

د يهودو او نصاراوو په شريعت کې هم روژه يو عام عبادت دی. په بايبل کې د هغوی د روژو يادونه ځای ځای شوې او د هغې لپاره د صوم د ځانگړي توري پر ځای په ځينو ځايونو کې د ((ځان ته کړاو رسولو)) او ((د نفس خپلو)) تعبيرات هم غوره کړي شوي.

په خروج کې دي:

((او خدای موسی ته وويل چې ته دا خبرې وليکه، ځکه چې د همدې خبرو د مفهوم له مخې زه له تا او اسرائيل څخه ژمنه اخلم. نو موسی څلوېښت ورځې او څلوېښت شپې له خدای سره پاتې شو او نه يې ډوډۍ وخوړله او نه يې اوبه وڅښلې او په دې تختو يې د هغه ژمنې خبرې يانې لس احکام وليکل.)) (۳۴: ۲۷ - ۲۸)

په احبار کې راځي:

((او دا ستاسو لپاره يو تلپاتې قانون دی چې د اوومې مياشتې په لسمه نېټه خپل ځان ته کړاو ورسوئ او په دې ورځ، که ځايي وي او که مسافر چې ستاسو په منځ کې استوگنه لري، هېڅ ډول کار دې نه کوي. په دې چې په دې ورځ به ستاسو لپاره ستاسې د پاکوالي په پار کفار درکول کېږي. نو تاسو به له خپلو ټولو گناهونو څخه د خدای په نزد سپېڅلي ياستئ. دا به ستاسو لپاره د ځانگړي ارام (سبت) وي. په دې ورځ خپل ځان ته کړاو ورسوئ.)) (۱۶: ۲۹ - ۳۱)

په قضاة کې راځي:

((بيا ټول بني اسرائيل او ټول خلک پاڅېدل او د خداى کور ته راغلل او هلته يې د خداى په وړاندې وژړل او په هغه ورځ يې تر ماښامه روژه ونيوله او د خداى په وړاندې يې اوريني قربانۍ او د هوساينې قربانۍ ورکړې.))
(۲۶:۲۰)

د سېويل په دوهمه برخه کې ياد شوي:

((او هغه د ساؤل او د هغه د زوى يونتن او د خداى د خلکو د اسرائيل د کورنۍ لپاره ژړا او زارى پيل کړې او تر ماښامه يې روژه ونيوله، په دې چې هغوى په توره وژل شوي وو.)) (۱۲:۱)
((د همدې لپاره داؤد د هغه هلک لپاره خداى ته زارى وکړې او داؤد روژه ونيوله او دننه لاړ او ټوله شپه په ځمکه پروت وو.)) (۱۶:۱۲)

په نحمياه کې راځي:

((بيا د همدې مياشتې په څلور ويستمه نېټه بني اسرائيلو روژه ونيوله او کلک ټوکر يې له ځان څخه تاو کړ او په خپلو سرونو يې خاورې واړولې. او د اسرائيلو د پښت ټول خلک له مسافرو څخه بېل شوو، او پاڅېدل او د خپلو گناهونو او د خپلو پلرونو او نيکونو د تېروتنو اقرار يې وکړ.)) (۹:۱ - ۲)

په زبور کې دي:

((خو ما خو د هغوى په ناروغي کې، کله چې هغوى ناروغ وو، کلک ټوکر واغوست او د روژو په نيولو مې ځان ته کړاو ورکړ او زما دعا بېرته زما سينې ته راوگرځېده.)) (۳۵:۱۳)

په يرمياه کې راځي:

((خو ته لاړ شه او د خداى هغه کلام چې زما له خولې دې په دې صحيفه کې ليکلى، د خداى په کور کې يې د روژې په ورځ خلکو ته واوروه.)) (۳۶:۶)

په يوايل کې راځي:

((د خداى ورځ ستره او ډېره وېروونکې ده. څوک يې زغمى شي؟ خو خداى فرمايي: اوس هم په ټول زړه روژه ونيسئ او په ژړا او زارى زما خواته را وگرځئ. او خپلې جامې نه، بلکې په خپلو زرونو کې درز وکړئ او د خپل خداى لور ته مخ واړوئ، ځکه چې هغه رحيم او مهربانه، د قهر په کولو کې ورو او په لوربڼه کې غني دی او د عذاب له راوستو څخه ځان لرې ساتي.)) (۲:۱۱ - ۱۳)

په زکريا کې راځي:

((بيا د پوځونو د څښتن کلام پر ما نازل شو چې د پوځونو څښتن داسې فرمايي چې د څلورمې او پنځمې او اوومې او لسمې مياشتې روژه به د يهودا د کورنۍ لپاره د خوښۍ او خوشالۍ ورځ او د سوکالي اختر وي.)) (۸: ۱۸-۱۹)

په متی کې راځي:

((او کله چې تاسو روژه ونیسئ نو د ریاکارانو په څېر خپلې څېرې غمجنې مه نیسئ، ځکه هغوی خپلې څېرې ویجاړوي ترڅو خلک یې روژه لرونکي وگڼي. زه تاسو ته رښتیا وایم چې هغوی خپل اجر ترلاسه کړی، بلکې کله چې ته روژه ونیسې نو په خپل سر تېل وموښه او مخ دې ووينځه تر څو انسان نه، بلکې ستا پلار چې په پټه کې دی، هغه تا روژه لرونکی وگڼي. په هغه صورت کې به ستا پلار چې په پټه کې تا ويني، تا ته اجر درکړي.)) (۶: ۱۶-۱۸)

په اعمال کې راځي:

((کله چې هغو د خدای عبادت کاوه او روژه یې نیوله، نو روح القدس وویل: زما لپاره برنباس او ساؤل د هغه کار لپاره ځانگړي کړي چې له امله یې ما ورته بلنه ورکړې. نو هغوی روژه ونیوله، دعا یې وکړه او په هغوی یې لاس ور کېښود او هغوی یې رخصت کړل.)) (۱۳: ۲-۳)

د دې ترڅنګ روژه په نورو ادیانو او مذاهبو کې هم دود وه. صائیبینو به د دېرشو ورځو روژې نیولې او د مياشتې په پای کې به یې اختر نمانځی. هندوان د چندراین روژې نیسي او د سپوږمۍ له کمېدو او زیاتېدو سره د خپلې مړۍ اندازه هم کموي او زیاتوي.

په پښتو پوهنغونډ کې د نصاراوو د روژې په هکله ویل شوي:

((د نصاراوو په نزد روژه له نیمې شپې نه تر نیمې ورځې پورې د خوراک او څښاک پرېښودو ته ویل کېږي، ځینې پکې یوازې د غوښې او پنیر نه خوړلو ته روژه وايي او د نورو خوارکونو پرېښودل پکې ضرور نه دي.))

د پوهنغونډ را ټولونکي خبرو ته اوږه ورکوي او زیاتوي چې: ((په انساني ټولنو کې د دین له پیل نه وروسته تر اوسه پورې په ټولو دینونو کې د روژې حکمونه راغلي دي، بې د زردشت له دین څخه چې روژه پکې نه وه.))

له دې وروسته د ځینو نورو اقوامو په اړه لیکي: ((مصريانو به د ((رامسيس)) په عبادت او نمانځنه کې روژه نیوله. په لرغوني یونان کې به د کښت او زراعت د خدای عبادت د روژې په نیولو په ځای کېدی. رومیانو به هم د غمجنو او دردناکو پېښو په وخت کې روژې نیولې. خو هندوان د زیاتو روژو په نیولو د نړۍ له ټولو دیندارانو څخه وړاندې دي. دوی بې له څه خوراک او روژې ماتولو څخه پرلپسې روژې نیسي او له کوچنیوالي څخه ورباندې ځانونه اموخته کوي.))

د اسماني اديانو په لارويو کې د روژې د عبادت په اړه ليکي: ((اسرائيلو د موسی د شريعت له مخې په کال کې خالي يوه ورځ روژه نيوله، دغه ورځ د هر کال د اوومې مياشتې لسمه ورځ وه. بيا يې د ژوندانه د دردناکو او غمجنو پېښو په یاد د روژو شمېر هم زيات کړ. نصرانيانو پخوا ډېرې زياتې او سختې روژې نيولې. لکه د هرې ورځې په آخر کې به يې د څه خوړلو او روژې ماتولو لپاره ډېر لږ وخت درلود او نور به شپه او ورځ روژه په خوله وو. مگر کله چې کليسا د حکومت د لاسته راوړلو لپاره هڅه پيل کړه نو د بېلو بېلو کليساوو مشرانو د خپلو گټو لپاره مختلف حکمونه را وايستل او ډېرې روژې يې وېشلې.))

د مسلمانانو د روژې د وخت او مهال په تړاو ليکي: ((د مسلمانانو روژه د سهار له وختونو څخه د ورځې تر پايه يانې د لمر تر لوېدو پورې نيول کېږي او د روژې بندیزونه پکې له ټولو دينونو څخه زيات او سخت وي.)) په دې ځای کې له بنديزونو څخه موخه د درنو ليکوالانو هغه بنديزونه دي چې په فقهي پورې اړوند دي، د روژې ټوليز جوړښت او نظام ترې هدف نه دی.

د خپلې پورتنۍ خبرې د پخلي په تړاو ليکي: ((کله چې د روژې له ستوني څخه ماشی او مچ تېر شي، يا په پوزه او غوږ کې څه شی وڅڅوي يا د مېوې زړی تېر کړي، يا يې په خوله کې د باران څاڅکی ننوځي او داسې نورو نو روژه پرې ماتېږي.))

خو د دې مقالې ليکوال دلته دا يادونه اړينه بولي چې د روژې په هکله پورته يادو فقهي مسايلو ته دې اعتبار نه ورکول کېږي، بلکې ښه به دا وي چې په دې هکله د فقهي مستقل کتابونه وکتل شي؛ او په دې برخه کې د پوهنغونډ ليکوالان هم له ليکوال سره يوه خوله دي، ځکه په پوهنغونډ کې د روژې تر عنوان لاندې مقاله په دې کرښه پای ته رسېږي: ((روژه ډېر حکمونه لري چې بايد د فقهي په اړوندو بحثونو کې وکتل شي.))

د روژې تصور د سکانو په مذهب کې هم تر سترگو کېږي، د سکانو په مذهبي کتاب ((سري گرو گرانت صاحب)) کې ليکل شوي:

((تاسو ښايي ډېرش روژې ونيسئ او هره ورځ پنځه وخته لمونځ وکړئ...)) (۴: ۲۷)

((روژې، ورځني عبادتونه او پرهېزگاري — هغه څوک چې پر دې ټولو عمل کوي...))

((ذهن ته مو قناعت ورکړئ او پر ټولو ځاکنسو رحم وکړئ، په دې ډول به ستاسو روژې ومنل شي.))

دا د روژې تاريخ او په نورو اديانو کې د روژې تصور ته لنډه کتنه ده. له دې څرگندېږي چې د لمانځه او زکات په څېر روژه هم د قرآن د مخاطبينو لپاره نا اشنا څيز نه وو. هغوی د روژې له ديني حيثيت او حدودو او شرطونو سره بلد وو. قرآن کریم چې کله هغوی ته امر وکړ، نو د روژې له حدودو او شرطونو څخه يې هېڅ شی هم نه دي بيان کړي، بلکې لارښوونه يې ورته کړې چې د خداي د يوه لرغوني حکم او د انبياوو عليهم السلام د يوه پخواني سنت په توگه په څه ډول يې چې پېژنئ، په هماغه ډول يې د يوه لازمي عبادت په توگه سرته ورسوئ. نبي کریم

صلی الله علیه وسلم او صحابوو د هماغه له مخې روژه ونيوله او مسلمانان پښت په پښت د هماغه تگلارې لاروبتوب کوي.

د روژې فضیلت

له زکات او روژې وروسته درېیم مهم عبادت روژه ده. په عربي ژبه کې ورته د ((صوم)) کلمه کارول کېږي، لکه پورته یې چې یادونه وشوه، چې معنا یې له یو څه را تم کېدل او پرېښودل دي. د روزنې لپاره چې کله اسونه وږي او تږي پرېښودل کېږي نو عربان ورته د ((صوم)) کلمه کاروي. د شریعت په اصطلاح کې دا واژه په ځانگړو بندیزونو او شرطونو له خوراک، څښاک او د کوروالۍ له اړیکو څخه د را تم کېدو لپاره کارول کېږي. په پښتو ژبه کې همدې ته روژه ویل کېږي. څنگه چې انسان په دنیا کې خپل یو عملي وجود هم لري، د همدې لپاره چې کله د الله تعالی لپاره د ده د عبادت جذبه د ده له عملي وجود سره تړاو مومي، نو د لمانځنې تر څنګ اطاعت هم پکې را یو ځای شي. روژه د همدې اطاعت علامتي ښودنه ده. په روژه کې بنده د خپل رب په حکم او د هغه د رضا او خوښۍ په لټون ځینې روا کارونه پر ځان حرام وگرځوي او په بشپړ ډول د اطاعت سر ورته ښکته کړي، او په دې ډول د حال په ژبه د دې خبرې څرګندوی کوي چې له الله او د هغه له امر پرته بل ستر شی نشته. هغه لوړ ذات که د فطرت د قانون له مخې یو روا شی هم د ده لپاره ممنوع گرځوي، نو د یوه بنده په توګه ورته ښایي چې بې پوښتنې د هغه د امر په وړاندې خپل سر تیت کړي.

د الله ستروالي او لویوالي او د هغه د لویي د احساس او اعتراف دا حالت که پام وکړئ نو له هغه څخه د شکر یو رښتینی اظهار هم دی. په همدې اساس قرآن کریم، روژه د خدای تکبیر او شکر پر ځال کول ګڼي او فرمایي چې د دې موخې لپاره د روژې میاشت په دې ځانګړې کړۍ شوې چې د قرآن په ښه الله تعالی چې کوم هدایت په دې میاشت کې پر تاسو پېرزو کړی چې د عقل لارښود او د حق او باطل ترمنځ د توپیر لپاره څرګند او پرېکنده دلیل دی، هغه الله ستر وګڼئ او شکر یې پر ځای کړئ: وَلْتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُم وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ. د روژې همدا حقیقت دی چې له مخې یې ویل شوي چې روژه د الله لپاره ده او هماغه به یې اجر ورکوي. یانې کله چې یو بنده پرته له کوم لامله یوازې د الله تعالی د امر د پر ځای کولو لپاره ځینې روا څیزونه هم په خپل ځان ناروا ګرځولي نو اوس به هغه لوړ ذات په شمېر او تله نه، بلکې د خپلې ځانګړې لوربینې او پېرزوینې په اساس د هغې اجر ورکوي او داسې بې حساب به یې ورکوي چې انسان به حیرانه ورته پاتې شي. له ابو هریره رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایي: د آدم اولاده چې هره ښکې کوي، د هغه بدل له لس چنده نیولې تر اوه سوه چنده پورې ورکول کېږي، خو روژه له دې څخه وتلې ده. د الله تعالی وینا ده چې: ((فانه لی و انا اجزی به — ژباړه: دا (روژه) زما لپاره ده او زه به یې اجر ورکوم))، په دې چې په دې کې بنده خوراک،

څښاک او جنسي غوښتنې يوازې زما لپاره پرېږدي. امام غزالي رحمه الله په خپل کتاب ((کیمیای سعادت)) کې لیکي:

((که څه هم ټول عبادتونه د هماغه رښتیني معبود لپاره دي خو د روژې ځانګړي کول یې داسې دی لکه په ټولو جوماتونو کې چې الله تعالی د کعبې نسبت ځانته کړی.))

د روژتي لپاره د خوشالۍ دوه وختونه دي: یو هغه وخت چې کله روژه ماتوي. بل هغه وخت چې کله له خپل رب سره مخ کېږي. له دې اټکل کېدای شي چې د الله تعالی په نزد د دې عبادت ارزښت څومره زیات او ستر دی. نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي:

«لخلف فم الصائم اطيب عند الله من ریح المسک» (بخاري، حدیث: ۱۸۹۴) ژباړه: د روژتي د خولې بوی د الله تعالی په نزد د مشکو له بوی څخه ډېر غوره دی.

دغه راز فرمایي:

«إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ الرَّيَّانُ، يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَا يَدْخُلُ مَعَهُمْ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، يُقَالُ: أَيْنَ الصَّائِمُونَ؟ فَيَدْخُلُونَ مِنْهُ، فَإِذَا دَخَلَ آخِرُهُمْ أَغْلَقَ، فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ»

ژباړه: بې شکه په جنت کې یوه دروازه ده چې ((الرَّيَّان – اوبوونکی)) ورته ویل کېږي، د قیامت په ورځ یوازې روژه نیونکي ترې ننوځي، له دوی سره به بل هېڅ څوک هم نه ترې داخلېږي، وبه ویل شي: چېرته دي روژه لرونکي؟ نو دوی به پرې داخل شي نو کله چې یې وروستی کس داخل شي نو وبه تړل شي او بل هېڅ څوک به پرې داخل نه شي.

د روژې دا عبادت پر مسلمانانو د روژې په میاشت کې لازم ګرځول شوی. په دې کې شک نشته چې د نفس غوښتنې هېڅ کله پای نه مومي او د دنیا رغبتونه تل پکې پاتې وي، خو نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي چې الله تعالی په دې میاشت کې خپله یوه ځانګړې لورینه دا کوي چې د انسانانو د غولوونکو شیطانونو پر مخ ټولې لارې وتړل شي. فرمایي: کله چې د روژې میاشت راشي نو د جنت دروازې پرانیستل شي، د جهنم دروازې وتړل شي او شیطانونو ته زولنې واچول شي. نو په دې میاشت کې هر کس ته فرصت وي چې که وغواړي پرته له کوم بیروني خنډ څخه د خپل ځان لپاره د خیر او ښکېنې هلې ځلې وکړي. د روژې اجر په روایتونو کې بیان شوی چې د انسان ګناوې پرې ښل کېږي. د توبې او سمون لپاره دا د قرآن کریم عام قانون دی. خو بیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم د روژې په تړاو په ځانګړي ډول د دې زېږی په دې ډول ورکړی:

«من صام رمضان إيماناً واحتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه. ومن قام ليلة القدر إيماناً واحتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه»

ژباړه: چا چې په ایمان او د ثواب په هیله د رمضان روژې ونیولې د هغه ټول تېر گناهونه به وېشل شي. او څوک چې د قدر په شپه عبادت وکړي په ایمان او د ثواب په هیله د هغه ټول تېر گناهونه به وېشل شي.

حضرت عائشه صدیقه طاهره رضی الله عنها فرمایي چې د جنت دروازه وتکوئ. خلکو وبوښتل په څه شي؟ ویې فرمایل: په لوړې! او رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: روژه د عبادت دروازه ده.

د روژې موخه

قرآن کریم د روژې موخه د بقرې سورت په دې آیتونه کې دا ښودلې چې خلک له خدایه ووېرېږي. د دې لپاره د ((لعلکم تتقون)) کلمات پکې راغلي، یانې په تاسو کې تقوا را وتوکېږي. د قرآن په اصطلاح کې د تقوا معنا دا ده چې انسان شپه او ورځ د الله تعالی له خوا د ټاکلو پولو دننه خپل ژوند تېر کړي او د زړه له زورو څخه له دې وېره ولري چې که کله یې له دې بریدونو څخه تېری وکړ نو له الله پرته بل څوک نشته چې د هغه له وبال څخه یې وژغوري.

د روژې له کبله دا تقوا څنګه رامنځته کېږي؟ پر دې خبرې د پوهېدو لپاره درې ټکو ته پام پکار دی:

لومړی دا چې روژه د انسان په ذهن کې دا احساس په بشپړ ځواک را وپنځوي چې دی د الله بنده دی. د نفس پر څو بنسټیزو غوښتنو د نارواتوب د مهر له راتلو سره سم د بندګۍ دا احساس را پنځېدل پیل شي او بیا ورو په ورو وده کوي، تر دې چې د روژه ماتي تر مهال پورې یې دا احساس له ټول وجود څخه را چاپېر شي. له سهار څخه تر ماښام پورې یې له ستوني یوه مړۍ ډوډۍ او یو څاڅکی اوبه هم نه ښکته کېږي او د دې شیانو لپاره یوازې د ستر څښتن د امر د پرځای کولو لپاره د نفس له هرې غوښتنې څخه مخ اړوي. کله چې د روژې دا عمل بیا ترسره کېږي نو په حقیقت کې دا احساس د روژې داخل ته ورښکته شي، بلکې په فطرت یې کې واخېدل شي چې دی د یوه رب بنده دی او له ده سره همدا ښایي چې د ژوند په نورو چارو کې هم په سر ټیتاوي او اعتراف د خپل څښتن اوامرو ته غاړه کېږدي او په فکر او عمل دواړو کې د خپلې خپلواکۍ او ازادۍ له ادعا څخه لاس په سر شي. له دې څخه ښکاره ده چې په خدای باندې د انسان ایمان له هر اړخه ژوندی ایمان ګرځي چې له هغه وروسته دی هغه ذات یوازې یو خدای نه، بلکې یو اورېدونکی، لیدونکی، پوه، حکیم او عادل ذات او هستي ګني چې د ده له ټولو پټو او ښکارو څخه خبر دی او هغه چې له اطاعت څخه یې په هېڅ حال کې هم کوږوالی نه شي کوی. د تقوا د رامنځته کولو لپاره تر ټولو لومړنی څیز همدا دی.

دوهم ټکی دا دی چې روژه دا احساس د انسان د زړه تل او د روح ژورو ته هم ور کوزوي چې انسان یوه ورځ د خپل رب په وړاندې ځواب ویونکی دی. هسې خو هر مسلمان پر دې باور لري، خو په روژه کې یې چې کله د تندې احساس ځوروي، لوړه کړاو ورکوي او جنسي ولولې په ټول ځواک د خپل تسکین غوښتنه کوي، نو هر کس پوهېږي چې د ځواب ورکولو همدا احساس دی چې انسان د گېډې او شرمځای د غوښتنو له بشپړاوي راگرځوي. د روژې ټوله میاشت هره ورځ څو څو ساعته له دې بنسټیزو غوښتنو څخه یوازې له دې امله د نفس ساتنه کوي چې یوه ورځ به له خپل رب سره مخ کېږم. تر دې چې د سختې گرمي په حالت کې یې ستونی له تندې چيغې وهي، یخې اوبه یې په وړاندې وي، هر کله چې وغواړي څښی یې شي، خو نه یې څښي؛ له لوړې یې ساه خېژي، خواړه پراته وي، خو نه یې خوري؛ ښځه او مېړه د ځوانۍ په حالت کې وي، یوازیتوب شته وي، هر کله چې وغواړي خپل خواش پوره کوی شي، خو نه یې کوي. دا ریاضت او ځان ساتنه عادي ریاضیت نه دی. د الله په وړاندې د خوب ورکولو همدا احساس د ده په زړه او ذهن کې په بشپړ ډول پوخ شي. د تقوا لپاره، که پام وکړو نو دوهم اغېزمن څیز همدا دی.

درېیم دا چې د تقوا لپاره صبر اړین دی او روژه انسان ته د صبر روزنه ورکوي. بلکې د صبر د تربیت لپاره له دې غوره او له دې څخه اغېزمنه بله تگلاره ښايي شتون ونه لري. په دنیا کې چې موږ له کومې آزمويې سره لاس او گربوان یو، د هغې حقیقت له دې پرته بل څه دی چې یو لور ته زموږ د حیواني وجود ځواکمن خواهشات دي او بل خوا د الله تعالی غوښتنه ده چې د هغه په ټاکلو بریدونو کې ژوند تېر کړو؟ دا شی گام په گام د صبر تقاضا کوي. رښتینولي، دیانت، زغم، پر ژمنې وفا، عدل او نیاو، ښه او تېرېدنه، له منکراتو ځان ساتنه، له بدیو را گرځېدنه او پر حق درېدنه که نه وي، نو تقوا هېڅ معنا نه لري او له صبر پرته دا ځانگړنې، ښکاره ده چې په انسان کې په هېڅ ډول هم نه شي را ټوکېدی. نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي چې صبر نیمايي ایمان او روژه نیمايي صبر ده.

هغه بدۍ چې بویه ځان ساتنه ترې وشي

د تقوا دا موخه د روژې له لارې اړومرو ترلاسه کېږي، خو د دې لپاره اړینه ده روژه لرونکی له هغو بدیو څخه ځان وژغوري چې که چېرته هغه بدۍ له روژې سره یو ځای شي نو ټول برکتونه به یې له منځه یوسي. دا بدۍ که څه هم ډېرې زیاتې دي، خو په هغو کې ځینې داسې دي چې پکار ده هر روژتي ترې خبر وي:

له هغو څخه یوه بدۍ دا ده چې خلک د روژې له میاشتې د خوندونو او مزو میاشت جوړه کړي. دوی فکر کوي چې په دې میاشت کې چې هر څومره لگښت وکړي، د الله تعالی په وړاندې نه شمېرل کېږي. نو دا ډول خلک که یو څه خوري او څښي هم، نو د هغوی لپاره بیا دا د مزو اخیستو او مېلو میاشت وي. هغوی د خپل نفس د تربیت پر ځای نفس ته د ودې ورکولو میاشت ترې جوړه کړي او هره ورځ د روژه ماتي په چمتوالي کې ورځ ماښام

کړي. هغوی چې خومره وخت روژه نیولې وي، په هغه کې همدا فکرونه کوي چې د ټولې ورځې له لوړې و تندې څخه یې په کېده کې کوم تش ځای رامنځته شوی، هغه اوس په کومو کومو نعمتونو ډک کړي. د دې پایله دا وي چې لومړی خو له روژې هېڅ هم لاسته نه ورځي، او که څه ترلاسه هم کړي نو په هماغه وخت به یې لاسه ورکړي.

له دې بدې څخه د ځان ژغورلو لاره دا ده چې انسان په خپل ځان کې د کار کولو د توان لپاره خوراک او څښاک اړومرو وکړي، خو د ژوند موخه یې ونه گرځوي. هر څه چې بې له چمتوالي لاسته ورشي، پر هماغه له الله مننه وکړي او ویې خوري. د کورنۍ غړي یې چې په سترخان یو څه کېږدي او زړه ته یې ونه شي نو پر خفه نه شي. که الله تعالی مال او شتمني ورکړې وي نو د خپل نفس د لویولو پر ځای د بې وزلو او سوالگرو په مرسته او د هغوی په خوراک او څښاک یې ولگوي. دا څیز به خامخا د ده د روژې برکتونه زیات کړي. د لګښت او انفاق په هکله د نبي کریم صلی الله علیه وسلم تګلاره همدا وه. عبدالله بن عباس رضی الله عنهما فرمایي چې په عامو حالاتو کې هم پیغمبر علیه السلام تر ټولو زیات پراخ لاسی وو، خو د روژې په میاشت کې به د سخاوت او لورینې یو ساری وگرځېدی.

دوهمه بدې دا ده چې د لوړې او تندې په حالت کې په طبیعت کې یو څه تندتیا رامنځته کېږي، له دې امله ځینې خلک د دې پر ځای چې روژه د اصلاح او سمون وسیله وگرځوي، د غوسې او پارونې بانه ترې جوړه کړي. په خپلې ښځې او ماشومانو او تر لاس لاندې کار کوونکو باندې په نه خبره پارېږي، هر څه چې په خولې ورشي، وایې یې، که خبره لږ زیاته شي نو د کنځلو باران پیل کړي، او په ځینو حالاتو کې خو د تر لاس لاندې کار کوونکو له وهلو ټکولو څخه هم ځان نه را تم کوي. له دې وروسته خپل ځان په دې خبره ډاډه کوي چې په روژه کې خو همداسې کېږي.

د دې درملنه رسول الله صلی الله علیه وسلم دا ښودلې چې انسان دې په داسې وختونو کې د دې پر ځای چې د پارېدنې بانه یې وگرځوي بلکې د خپل ځان پر وړاندې دې د یوه سپر په ډول وکاروي، او هر کله چې د پارېدنې او غوسې موقع راشي، سمدلاسه دې ور په زړه کړي چې زه روژه یم. پیغمبر علیه السلام فرمایي: روژه سپر ده، نو له تاسو څخه چې د هر چا روژه وي، هغه دې د بې حیايي خبرې نه کوي، او نه دې د ناپوهۍ ښکارونه کوي. بیا که چا ښکځل وکړه او یا یې غوښتل جنګ وکړي نو ورته و دې وایي چې ما روژه نیولې، وروره زه روژه یم. دا حقیقت دی چې روژه لرونکی که د غوسې او قهر پر مهال هر ځل دا تګلاره غوره کړي نو ورو ورو به ویني چې د خپل نفس پر شیطان یې خومره ولکه موندلې چې اوس یې په را پرځولو کې ډېر کم بریالی کېږي. د شیطان پر وړاندې د بریالیتوب دا احساس د هغه په زړه کې د ډاډ او لوړاوي احساس را ټوکوي او د روژې همدا یادښت د ده د اصطلاح ذریعه ګرځي. بیا به دی همالته غوسه کوي، چېرته یې چې ځای وي. وخت نا وخت پارېدل به ورته ناشونی وي.

درېمه بدي دا ده چې ډېری خلک چې کله په روژه کې خوراک، څښاک او داسې نورې لېوالتياوې پرېږدي نو د خپلې دې محرومي درمان په هغو لېوالتياوو کې لتوي چې د دوی په اند روژې ته زیان نه رسوي، بلکې روژه پرې اسانه کېږي. دوی روژه ونیسي او د قطعو لوبه پیل کړي، ناولونه او افسانې ور واخلي، سندرې او موسیقي اوري، فلمونه گوري، له ملگرو سره ناستې او مجلسونه کوي، او که دا یو کار هم ونه کړي نو غیبت او هجوې ته به لاسونه ور واچوي. په روژه کې دې چې گېده تشه وي نو انسان ته د خپل ورور غوښه خوړل هسې هم ډېر زیات خوند ورکوي. د دې پایله دا وي چې کله نا کله دوی سهار په دې بوختیاوو لاس پورې کړي او بیا د مؤذن په اذان له دې کارونو څخه لاس اخلي.

د دې بدي علاج دا دی چې انسان چوپتیا د روژې له ادابو څخه وگني او کوښښ وکړي چې لږ تر لږه چتیا وغږوي او د رښتیا او درواغو په برخه کې خو پکار ده چې خپلې ژبې له یوې مخې ته قلف واچوي. نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي: هغه شخص چې دروغ ویل او پر هغه عمل کول پرې نه ږدي، الله تعالی دې ته هېڅ اړتیا نه لري چې دی خپل خوراک او څښاک پرېږدي.

د دې دوهمه تداوي دا ده چې په کومو وختونو کې له اړینو کارونو څخه اوزگار وي، په هغو کې د قرآن او حدیث مطالعه وکړي او پر دین ځان پوه کړي. د روژې دا فرصت غنیمت وگني او د قرآن کریم او نبي کریم صلی الله علیه وسلم د ښودلو دعاگانو یو څه برخه زده کړي. په دې ډول به دی له هغو بوختیاوو څخه هم ژغورلی وي او وروسته به یې همدا زده کړې زېرمه هم په زړه کې د الله تعالی په ور په زړه کولو کې مرستندویه وي.

څلورمه بدي دا ده چې انسان ځینې وختونه روژه د الله لپاره نه نیسي، بلکې د خپلې کورنۍ او یا خپلوانو له ملامتیا څخه د ځان ساتلو لپاره یې نیسي او کله بیا په خلکو کې د خپلې دیندارۍ د دېدې د ساتلو لپاره دا زیار ویستل کېږي. د دې خیز له امله هم روژه، روژه نه پاتې کېږي.

د دې درملنه دا ده چې انسان هر وخت خپل نفس ته د روژې ارزښت په ډاگه کړي او لارښوونه ورته وکړي چې خوراک، څښاک او داسې نورو خوندونه خو هسې هم پرېږدې، نو ولې یې د الله لپاره نه پرېږدې؟ د دې ترڅنګ د روژې میاشتې د روژو ترڅنګ دې نفلي روژې هم کله نا کله نیسي او تر ډېره دې هڅه کوي چې له نورو یې پټې وساتي. له دې څخه همدا تمه ده چې دا فرض روژې یې هم کوم وخت الله تعالی ته سوچه وگرځي.

د روژې گټې

۱- د خوشالي د زېري ژمنه او د جنت گټل ده.

۲- د نفس پاکوالی او د بدن د روغتیا ساتنه ده.

- ۳- د الله (جل جلاله) مینه او اطاعت ترې را توکېږي.
- ۴- طبیعتونو ته سپېڅلتیا بښي او د نفس سرغړونه ځپي.
- ۵- د بنده د سموالي او په سمه لاره د استقامت دلیل ده.
- ۶- د حرامو کارونو له تر سره کولو څخه د امن ډاډمنتیا ده.
- ۷- د الله جل جلاله وېره پیدا کوي.
- ۸- په زړه کې د الله تعالی کلک حضور پیدا کوي.
- ۹- له نورو مخلوقاتو سره له ورته والي انسان لرې کوي.
- ۱۰- په دې کې د روغتیا برخه هم شته ځکه معده د ناروغیو کور ده او پرهېز یانې لوړه د ټولو درملونو سر ده.
- ۱۱- د شیطان سره جنگ ده.
- ۱۲- په دې کې د بې وزله او هغه ناروغ چې له خوړو منعه شوی وي د درد احساس ده.

روژه او دعا

روژه او دعا له یو بل سره پیاوړې اړیکه لري. د عبادتونو بدل او اجر په آخرت کې ورکول کېږي، خو د روژې یو ستر عوض په همدې دنیا کې د دعا په بڼه انسان ته ورکول شوی. د روژې په میاشت او د روژتي انسان د دعا منل کېدل، انسان ته ډاډ بښي او په زړه کې یې د روژې درناوي ته زیاتوالی ورکوي.

الله تعالی لومړی پر انسان روژه فرض ګرځولې، ورپسې یې د دعاګانو د منل کېدو زېری ورکړی، په قرآن کریم کې راځي:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ.

ژباړه: او چې بندګان مې زما په اړه تا کله وپوښتي نو (ورته وایه چې) زه بالکل نږدې یم، د غوښتونکي سوال قبلوم کله چې ما ور بولي، نو زما (بلنه) دې هم ومني او پر ما دې ایمان راوړي تر څو په سمه لار محکم پاتې شي.

(البقرة: ۱۸۶)

په تفسیر ابن کثیر کې د دې آیت په تفسیر کې لیکل شوي:

((د روژې اړوند احکامو کې د دې آیتونو د راوړو حکمت دا دی چې د روژو له پای ته رسېدو وروسته د خلکو دعا ته پام شي، بلکې هره ورځ دې د روژه ماتي پر مهال ښې ډېرې دعاوې کوي. نبي کریم علیه السلام فرمایي: ((روژتي د روژه ماتي پر مهال چې کومه دعا کوي، الله تعالی یې اړومرو قبلوي.)) حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنه به د روژه ماتي پر مهال خپله کورنۍ او ماشومان را وغوښتل او په ګډه به یې دعاوې کولې. په ابن ماجه کې هم دا حدیث روایت شوی او په هغه کې د صحابي دعا دا را نقل شوې: ((اللهم انی اسئلك برحمتک اللى وسعت کل شیء ان تغفرلى — يانې اې الله ستا پر هغه رحمت له تا غوښتنه کوم چې له هر څه را چاپېر دی، زما گناهونه راته وښه.)) او په حدیث کې راځي چې د درې کسانو دعا نه رد کېږي. د عادل پاچا، روژه لرونکي شخص او مظلوم.

۱ خلیکونه:

۱- قرآن کریم.

۲- د قرآن کریم پښتو ژباړه — مولوي محمد فاروق غلجي.

۳- تفسیر ابن کثیر (اردو) — خطیب الہند مولانا محمد جوناگرهي.

۴- نضرۃ النعیم — الصوم.

۵- پښتو پوهنغونډ (دایرة المعارف) — د پښتو ټولنې چاپ.

۶- اردو دایرة المعارف (پوهنغونډ) — دانش گاه پنجاب لاهور.

۷- Siri Guru Granth Sahib, translated by: Singh Sahib Sant Singh Khalsa, MD.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library